

De impact van CETA op ... de financiële sector

Context

In de nasleep van de financiële crisis van 2008 wees de Commissie van de VN die was gevraagd om de crisis te analyseren en hervormingen van het financieel stelsel voor te stellen op de rol van de handelsakkoorden in de financiële deregulering. De Commissie was van mening dat « *akkoorden die een land, dat zijn regelgeving wil hervormen, aan banden leggen [...], moeten worden gewijzigd, gezien wat we hebben geleerd over het tekortschieten van de financiële sector tijdens de crisis* ».

De CETA-tekst bevat een hoofdstuk over financiële diensten (hoofdstuk 13). Het is bekend dat de onderhandelingen over dit hoofdstuk moeilijk verliepen. De EU duwde in de richting van meer deregulering terwijl Canada – waarvan de financiële sector als betrouwbaar geldt en de crisis van 2008 goed doorstond – daar minder voor te vinden was.

Regulering van de bevoegdheid om de financiële sector te reguleren

CETA wil investeerders beschermen tegen de regelgevende bevoegdheid van staten. Financiële bedrijven genieten dezelfde bescherming als klassieke bedrijven, ondanks de gevoeligheid en de rol van de financiële sector in de crisis van 2008.

CETA verbiedt staten om een limiet op te leggen aan de omvang van de balans

van financiële instellingen. Op die manier kunnen staten niet langer eisen dat banken die “too big to fail” zijn (“te groot om failliet te gaan”) worden opgesplitst. Zo’n opsplitsing wordt trouwens ook door “mainstream” economen gevraagd. Het verplicht redden van die banken kost de staat en de belastingbetaler handenvol geld. De crisis van 2008 heeft dat duidelijk laten zien.

CETA verbiedt staten om een limiet op te leggen aan het transactievolume van financiële investeerders. Daardoor kan financiële speculatie minder worden bestreden. Die maatregel kan ook een impact hebben op de mogelijkheden van staten om een financiële transactietaks (FTT of Tobintaks) in te voeren. De FTT is inderdaad een onrechtstreekse maatregel om het transactievolume te beperken en zou kunnen aangevochten worden voor arbitragerechtbanken.

CETA verbiedt staten om regels in te voeren in verband met de lokale toegevoegde waarde (art. 8.5). Het instellen van een op zichzelf gericht financieel stelsel kan hierdoor worden bemoeilijkt. We denken bijvoorbeeld aan het privilegiëren van leningen aan lokale klanten (bedrijven of particulieren). Het verbod kan ook de controletaak van de overheid in de weg staan: een mondiale bank is moeilijker te controleren dan een bank die hoofdzakelijk lokaal werkt.

Regelgeving van staten aanvechtbaar voor arbitrage-tribunalen

Financiële diensten vallen onder de arbitrageclausule, m.a.w. bij geschillen met een regering kunnen buitenlandse particuliere investeerders klacht indienen bij een bijzonder arbitrage-tribunaal (ICS). Canada wou financiële diensten buiten het toepassingsgebied van ICS houden, maar de EU weigerde dit.

Het werkkterrein van ICS ten aanzien van de financiële diensten is zeer breed. De arbiters binnen het ICS zijn bevoegd om geschillen te onderzoeken in verband met tal van regels. Regels rond « nationale behandeling » (art. 13.3), « behandeling van investeerders en van gedekte investeringen (met o.m. de beruchte norm inzake « rechtvaardige en billijke behandeling » - art. 8.10), « compensatie voor verlies » (art. 8.11), onteigening (art. 8.12), (kapitaal)transfers (art.8.13).

Financiële ondernemingen aarzelen niet om de private arbitrage te gebruiken om overheidsbeslissingen aan te vechten, zoals onderstaande voorbeelden aantonen :

-het eerste voorbeeld betreft België. Na de quasi-nationalisering van Fortis in 2008 rees een geschil tussen de Chinese verzekeringsmaatschappij Ping An, aandeelhouder van Fortis, en de Belgische staat. Ping An verweet de Belgische staat geld te zijn verloren bij de nationalisering van de bank. De arbitragerechtbank wees de eis van Ping An af op procedurele gronden, maar de zaak kostte de Belgische staat toch 3,5 miljoen euro aan erelonen en gerechtskosten.

- in 2001 diende het Nederlands Investeringsfonds Saluka investments

een claim in tegen de Tsjechische regering toen die besliste om een bank niet te redden, waarvan het fonds aandeelhouder was. De Tsjechische staat werd veroordeeld wegens inbreuk op de norm inzake « rechtvaardige en billijke behandeling » - een norm opgenomen in CETA - en moest een boete betalen van 236 miljoen dollar.

-De arbitrageclausule is wel onderworpen aan een clausule ter bescherming van prudentiële regelgeving (« prudential carve-out ») in art. 13.16.1. Het komt hierop neer: wanneer een geschil ontstaat tussen een investeerder en een staat kan deze laatste aanvoeren dat de betwiste beslissingen of reglementeringen verantwoord zijn op grond van prudentiële doelstellingen, namelijk ter bescherming van consumenten, de bank, het financieel stelsel. De regeringen die het verdrag hebben ondertekend, moeten dan het geschil onder elkaar oplossen. Indien de regeringen binnen de drie maanden niet tot een akkoord komen, kan de investeerder zijn klacht opnieuw indienen. Komt er op politiek niveau geen akkoord, dan hebben de ICS arbiters het laatste woord.

Brede liberalisering van kapitaalbewegingen

CETA vraagt een brede liberalisering van kapitaalbewegingen: « *Elke partij moet alle transfers in verband met een investering zonder enige beperking toelaten* » (art. 8.10). Staten zijn dus verplicht toestemming te geven tot inkomende en uitgaande kapitaalbewegingen in verband met transacties rond « reële » goederen en diensten of in verband met louter speculatieve transacties (bv. financiële derivaten).

Er zijn beschermingsclausules die een staat toelaten om onder welbepaalde voorwaarden opnieuw kapitaaltoezicht in te stellen. De clausules zijn tijdelijk en van korte duur (in essentie drie maand), wat niet tegemoetkomt aan wat financieel kwetsbare staten nodig hebben.

Aangezien de verdragen waarover momenteel onderhandeld wordt, een "inspiratiebron" willen zijn voor de multilaterale handelsoverhandelingen (WTO), is het niet ondenkbaar dat het verbod op kapitaaltoezicht internationaal meer ingang vindt. Met het oog op de financiële kwetsbaarheid van vele ontwikkelingslanden (en vandaag zelfs van sommige landen van de eurozone) is dat een ernstig probleem. Bovendien druist de visie van CETA in tegen de aanbevelingen van de

internationale instellingen, die sinds de crisis van 2008 j gunstiger staan tegenover kapitaaltoezicht.

Staten meer gebonden aan financiële lobby

Algemeen wordt erkend, zelfs door het IMF, dat een van de oorzaken van de geringe regulering van de financiële sector ligt in de buitenmaatse invloed van de bankenlobby op regeringen. CETA dreigt die tendens nog te versterken, aangezien het bepaalt dat elke staat vooraf de wetgevende maatregelen die hij overweegt bekendmaakt en derden « de kans geeft commentaar te leveren op de voorgestelde maatregelen ».

Deze nota is onderdeel van een analyse die gepresenteerd werd tijdens het CETA seminarie van een brede coalitie van Belgische middenveldorganisaties op 15 juni 2016. Het hele dossier is toegankelijk via de site www.stopCETA.be

